

• (1800) 1800 •

ՄԻՐԱԳՈՒԶՆԻ ՄԷՉ

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ՅԵՐԻՍ ԱՐԱՐՈՒԱԾԱՍ

Յ Օ Ր Ի Ն Ե Ա Ց

Ա. Հ. ՄԻՍԻՍԻՍ

1858

Յ Ե Ն Զ Ի Ն Ք

ԱԼՖՐԵՏՕ . Օւեր իշխան մը (անպաշտօն) :

ՌԻԲԱՐՏՕ . Իշխան Սերաբուղաի :

ԷՄԻԼԻԱ . Ռիբարտօի ամուսինը :

ՃԵՆԱՐՕ . " որդին :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ . Ալֆրէտօի եղբօրը աղջիկը :

ՖԻԼԻԲԲՕ . Ռիբարտօի հաւատարիմը :

ՊԱՀԱՊԱՆՆԵՐ , ՃԱՌԱՅՆԵՐ , և այլն :

Ս Ե Ն Զ Ի Ն Ք

Տեսարանը Սիկիլիոյ Սերաբուղա քաղաքին մէջ :

Յ Ե Ն Զ Ի Ն Ք

Ողբերգութեան թիւ թարգմանութեան և թիւ ներկայացման իրաւունքը հեղինակը իրեն կը պահէ :

Յ Ե Ն Զ Ի Ն Ք

ՄԵԼՈՒԹԱՌԱՅԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆԱՆ

ԱՅԻՏՈՒՆԻ ԻՆՏԵՆՍԻՎ ՊԱՏԵՉԸ

(Գիշեր ժամանակ. պայծառ Լուսին)

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

(Ճանր չալաած չու ինգայ. և ժամայոյց Գիշերական պատեր-
ինչը ին շարին լաւ Ե-րոյայոց)

Ճիշդ կէս գիշեր . . .

Ճէնարօ, Ճէնարօ . . .

Հնորհէ, Երկինք,

Հնորհէ, Երկինք,

Ինծի սիրոյս իմ առարկան.

Ձի նա միայն

կրնայ ծագել

Հողւոյս՝ արփի երջանկութեան . . .

Ո՛վ գեղանի

Լուսին պայծառ,

Յարժաթախայլ ի բոյր գահէ

Իմ սիրելւոյս

Ազդէ՛ սրտին . . .

Իմ Ճէնարօս թող զիս յիշէ՛

Ո՛հ, գիտէ՛ մի,

Թէ կ'սպասե՛

Անճէլինան հոս առանձին . . .

Ի՛նքն է միայն՝

Որ կ'ընծայէ՛

Ուրախութիւն միշտ այս սրտին . . .

ՃԵՆԱՐՕ
(ԴՐՐԷՆ) Իմին նազելիս
Կ'սպասէ ինծի
Արդ՝ աճապարեմ
Տեսնելու զանի : (Ճէնարօ իբրեւոյ)

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ .

(ԱՆՃԵԼԻՆԱ ԵՒ ՃԵՆԱՐՕ)

ՃԵՆԱՐՕ :

Անճէլինա՛ , Անճէլինա՛ . . .
Քոյդ ճէնարօ ահա կուգայ . . .
Նազելիդ իմ , գիտես մի ,
Դէմքըդ ինձ սրբափ բաղցր է . . .
Ան է միայն՝ որ ինծի
Բերկրութիւն կը պարգեւէ :
Ո՛վ դու սօխակ իմ սիրուն ,
Քային բաղցրը դայլայլիկ
Կ'ազդէ սրտիս ջրերուն . . .
Քեզմով կ'ըլլամ երջանիկ :
Քեզմով միայն կը փայլի
Ցնծութիւն ճակտիս վրայ . . .
Գիտցիր , որ առանց քեզի
Ինձ երջանկութիւն չիկայ :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Սիրելիդ իմ ճէնարօ ,
Թող սիրտըդ վատահ ըլլայ ,
Որ նոյն վիճակը ունի :
Նաև քոյդ Անճէլինա :
Իրեն բոլոր ժամերը
Տառապանօք կ'անցունէ ,
Թէ որ ան իրեն քովը

Իւր սիրելին չխտեսնէ :
Առանց քեզի բընաւին
Ուրախ չըլլար իւր սիրտը .
Երջանկութեան բաժակին
Չիկրնար առնուլ համը :
(Ճէնարօի վրայ պիտո-լի-ն իւր իր-գայ)

Ճէնարօ

ՃԵՆԱՐՕ

Ո՛վ մարդկային
Յիմարութիւն . . .
Ա՛հ , անիծեալ
Թշնամութիւն . . .
Քու մանգաղըդ՝
Այո՛ , սուր է .
Անթիւ զոհեր
Կը վերցունէ . . .

ԱՆՃԻԼԻՆԱ

Թշնամութիւն

ՃԵՆԱՐՕ

Այո՛ , ոգին թշնամութեան
Մեր ընտանեաց մէջ կը վառի .
Որուն ցոյցը օր ըստ օրէ
Կը զայրանայ կը բորբոքի :
Ա՛հ , Ալֆրէասօ և Ռիքարտօ
Անանկ անհաշտ են թշնամի՛
Որմէ պիտի ծագի անշուշտ
Հետեւութիւն մը սոսկալի .

ԱՆՃԻԼԻՆԱ

Եւ ինչո՞ւ . . .

ՃԵՆԱՐՕ

Այս քստմընեղի թշնամութիւնը

Իմն Անճէլինա, նոր սկսեալ չէ .
 Ո՛հ, շատոնց ՚ի վեր այս անէջ հուրը
 Գերդատաններն ին կը վառէ, կ'այրէ :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Բայց պատճառը . . .

ՃԵՆԱՐՕ

Համայն Սիկիլիա

Բընաւ մոռցած չէ,

Եւ մինչեւ այսօր

Դեռ լաւ կը յիշէ

Այն տարածիւրի

Արեանց նախճիրը՝

Զորն որ Ալֆրէտօ

Հին իշխանները

Անողորմ անգութ

Սրտով դործեցին,

Բոլոր Բընութեան

Ա՛հ պատճառեցին :

Արդ՝ այն ստեղծէն հետեւ

Ռիքարտօ գերդատանը

Բոլոր սրտանց միշտ կ'ատէ

Ալֆրէտօ իշխանները :

Եւ այս գերդատանաց մէջ

Յաւեալ կը շարունակուի

Անհաշտ թշնամութիւն մը,

Օրէ՛ օր կը բորբոքի :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Բայց չէ՞ր կրնար

Մէք տալ վախճան

Այս անկայել

Թշնամութեան :

Երբոր Հիմէնեան

Մեր ջահը վառի ,
Թշնամու թիւնը
Չնախի մարի :

ՃԵՆԱՐՕ ԵՒ ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Անկեղծ սիրով
Թող մեր զերար
Սերէնք յաւերժ
Եւ անդադար :
Թող մեր վախճան
Տանք յաւիտեան
Արմատացեալ
Թշնամու թեան :

Սերէնք զերար ,
Մինչեւ մեռնինք .
Սերէնք զերար ,
Մինչդեռ կ'ապրինք :

(Աւփրեօս կ'երեւոյ ծառերուն մէջ գեղէն)

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ԱՌՉԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ԱԼՓՐԵՏՕՍ

ԱԼՓՐԵՏՕՍ

(Երկուքն մէջ գեղը հանելով)
Կը յուսամ, որ զերար
Բաւական սիրեցիր :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

(Մէկ կողմ) Վա՛յ . . .

ՃԵՆԱՐՕ

(Մէկ կողմ) Ո՛հ :

ԱԼՓՐԵՏՕՍ

Ե՛հ, սարսն, ես կարծեմ թէ

Միտքըդ պիտի բացատրես .
 Բացարձակապէս խօսէ՛ .
 Ինչո՞ւ դու հոս եկեր ես :
 Ինչո՞ւ այդպէս կ'աշխատիս
 Ձիւ անպատիւ ընելու ,
 Եւ իշխանական փառքիս
 Նսեմու թիւն բերելու :
 Ե՛հ , ի՛նչ յանդգնու թիւն է . . .
 Մեծ զարմանք կու գայ ինձի . . .
 Որ վատ գերդաստանի մը
 Զաւակը համարձակի

ՃԻՆԱՐՕ

(Զայրացած) Կեցի՛ր , հըրեշ , քեզ կ'ըսեմ .

Ի՞նչպէս կը յանդգնիս դու

Ատանկ ծանրը կերպով մը

Համարձակ պարսաւելու

Այնպիսի գերդաստան մը՝

Որն որ ՚ի վաղուց հետե

ԶԱլթրէտօ իշխանները

Միշտ ամօթով հանած է . . .

Իբրեւ մարդ խօսէ ինձի ,

Եւ ես քեզի կը լսեմ . . .

Բայց այդպէս բարբարոսի

Խօսքերու սովորած չեմ :

Ա՛նգու՛թ , մի նախաաեր դու

Ձիւ այդպէս յանիրաւի .

Ձի գիտցի՛ր , որ չ'է թէ ես

Անպատիւ կ'ընեմ քեզի .

Այլ քու բնաւորութիւնդ է՝

Որ միշտ քու կին անունիդ

Նսեմու թիւն կը բերէ ,

Եւ իշխանական փառքիդ . . .

Ուրիշ տեղ մի վնասուեք
Բռնաւ ատոր պատճառը՝
Այլ քու անողորմ անգուլթ
Սրտիդ խորշերուն մէջը :

Որուն արդիւնքը դեռ կը տեսնուի
Յայտնի Սիկիլիոյ սրբերուն վերայ . . .
Գիտցի՛ր, որ անոնց ձայնը ուղղակի
Մինչեւ Բարձրելոյն աթոռը կ'ելայ :

ԱԼՖՐԵՏՕ

(Սրբաբախտաբար)

Գիտցած ըլլա՛ն, որ կրնայի
Լըռեցնել քեզ յաւիտեան,
Եթէ որ ես չ'ունենայի
Ներսիս հոգի վեհանձնութեան . . .
Բայց՝ պարոն, ինձ մըտիկ ըրէ՛ .
Ի՛նչ պատճառ որ հոս բերաւ քեզ,
Հիմա նոյնը կը հրամայէ
Քեզի երթալ անմիջապէս :

ՃԵՆԱՐՕ

Ես պատրաստ եմ,
Ինձի եթէ
Անձէլինան
Հրրամայէ :

(Տառայ իւր իւր անպարտի)

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ԱՌՋԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱՌԱՅ

ՃԱՌԱՅ

Ռեքարտօ իշխանը, տէր իմ,
Պահապաններով մէկտեղ . . .

ՃԵՆԱՐՕ

Հայրա . . .

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

(Ծննդան վայրի ինչպիսի հօրեղծօրը առնել)

Ո՛հ, Ալֆրէտօ . . .

(Ռիտարդօ ինչպիսի, և Ալֆրէտօ ինչպիսի)

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե .

ԱՌՋԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ՌԻՔԱՐՏՕ

ՌԻՔԱՐՏՕ

(Բարկայած) Կրնամ մի ալ համբերել . . .

Կրնամ միթէ ես տեսնել

Գաղանասիրտ այս անձը,

Եւ անկէ վերէ չ'առնել . . .

Տէս, Ալֆրէտօ, անգամ մը,

Որ կը դողատ վատութեամբ .

Ո՛ր անսիրտ, ո՛ր բարբարոս,

Խօսէ արդ արիութեամբ :

Ո՛ւր է այն հոգին՝ ո՛ւր է,

Զոր կը պահէր անարատ

Հայրըդ : — Գերդաստանդ յիշէ՛,

Անպիտան և սողիրատ :

Ոճրագործ նախնիքդ գոհէ

Անվեհեր սիրտ ունէին .

Արդ՝ վեհանձնութեան ոգի

Քեզի բընաւ չ'աղդեցին :

(Անճելինսի) Եկուր յառաջ,

Ա՛նճելինս :

(Ալֆրէտօի) Այս որբը՝ ո՛ր վատասիրտ,

Զոր երկնիք քեզ է յանձնած,

Ի՞նչ պատճառաւ, ս' անգուժ,
խորին կերպով ես խոցած :
(Ճէնարօ) Հո՞ս, Ճէնարօ, հո՞ս դարձուր
Աչքերդ անդամ մը, և տես .
(Արանկ Իտալիոյ իշխան
Կենացրդ մէջ տեսած ես :

ԱԼՓՐԵՏՕ

(Կապուժ) Դադրեցիւր, մենայնաբան,
Այդ յանդուգըն խօսող ածբըր .
Եւ շուտով յայտնէ՛ ինձի
Ի՞նչ որ է քուկին կամբըդ .
Քեզ կ'ըսեմ, մի՛ դանդաղեր ,
Արդ՝ շուտով պատասխանէ՛ .
Եւ հեռացիր, քանի որ
Քու կեանքդ ապահով է :

ՌԻՔԱՐՏՕ

Մենամարտութիւն . . .

ԱԼՓՐԵՏՕ

Ի՞նչ պատճառաւ . . .

ՌԻՔԱՐՏՕ

Որպէս զի երկրիս վերայէն վերնայ
Շուտով քեզի պէս հրէշի մը կեանքը .
Եւ այս խեղճ դժբաղդ որքն ազատ ըլլայ
Երջանկացնելու իւր անմեղ սիրտը :
Ահա՛ պատճառ . . .

ԱԼՓՐԵՏՕ

Ժամանակդ որոշէ՛ .
Շուտով տեղ և զէնք ընտրէ՛ :
(Ժամբի) . ՌԻՔԱՐՏՕ
Քեզի կուտամ այդ պատիւը :
Ես արտորաստ եմ բոլորովին :

(Թո՛ւր ինչ Կ՛աշէ)

Եթէ կ'ուզես, ահա թուրը .

Զէնք ան շուտով այս վայրկենին .

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

(Ռիչարտի և Ալֆրէտի ձեռքերը խփելով)

Ո՛հ, կեցիք . . .

Ի սէրն Երկնից . . .

Ի սէրն Իտալից . . .

Ո՛հ, Երկինք այն նրպատակաւ

Տուաւ հանձար մարդկան ցեղին՝

Որ սպանեն զիրար դիւրաւ . . .

Ո՛ր անխիղճ դորձ գազանային . . .

(Ռիչարտի) Քեզ կ'աղաչեմ,

Վե՛հդ իշխան,

Որ բարկութեանդ

Տաս դու վախճան :

Մի՛ բերեր նրսեմութիւն

Վե՛հ փառաւոր անուանդ .

Զորքեղի ժառանգութիւն

Թողուցին քու նախնիքդ :

ՌԻՔԱՐՏՕ

Գերդատմանիս պատիւը

Իմ սիրտը կը գրգռէ,

Որ վնասեալ սրտերը

Միշտ և յաւերդ պաշտպանէ :

ԱԼՖՐԵՏՕ

(Ռիչարտի) Մի՛ դանդաղիր, շնորհ ըրէ .

Երթանք ասկից ուրիշ տեղ . . .

ՌԻՔԱՐՏՕ

Պատրաստ եմ . . . (կ'երևն)

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Ո՛հ, ի՛նչ տխուր դիշեր . . .

Ճէնարօ . . .
Եթէ իրօք զիս կը սիրես .
Հասիր , զիրենք արդիլէ .

ՃԵՆԱՐՕ

Ա՛նձէլինա , դժ . կը խնդրես .
Բոլոր սիրալու սրտաբաւ է . (Կ'երթայ)

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

(Ալ-ընէրէ երկէ փրփրէր)
Դժ ողբերուն մեծ Աստուածը ,
Դժ աշտուղանէ զիս , կ'աղաչեմ .
Անծրէնին տուր պատիժը .
Հառաչանօք ես կը խնդրեմ .
Լաւ կը ճանչնաս դու այն սիրտը՝
Որն որ ըրած է զիս թշուառ ,
Եւ իմ ծաղիկ կենացըս մէջ
Կ'ողբացընէ զիս անդադար .
Այն անողորմ չար գաղանը
Կ'ուզէ զոհել զիս իւր կրքին . . .
Այս արտասուաց Աշխարհին մէջ
Ո՛հ , ի՛նչ սրտեր կը գտնուին . . .

Ե՛րկինք . դըթած ,

Քեզ կը յանձնեմ

Ի՛նչ որ ունիմ .

Եւ ի՛նչ որ եմ .

Դժ եղեր ինձ

Պաշտպան արի ,

Մինչեւ կենացս

Լոյսը մարի . . .

Ո՛ր օրիորդներ ,

Որ կը վայելէք

Գըթոտ ծընողքներ ,

Արդ՝ զիս ալ տեսէք :

Դուք երախտապէտ
Միշտ ըլլալու էք
Սուրբ Երկնից յաւէտ .
Զի երջանիկ էք . . .
Եւ դուք՝ ո՞ սրտեր ,
Որ ունիք որբեր
(Երկնի) .
Ձեր ձեռաց տակը ,
Չանոնք մի խոցէք :
(Զի այն Էակն՝ որ
Կը Թագաւորէ
Երկնից բարձրերը ,
Անոնց պաշտպանն է . . .
Ու շացաւ ճէնարօ . . .
Արդեօք . . .
(Կը հինէ Արփէրօ՝ Դերի Խորը Խեղճ Լալաշաճ)
ՏԵՍԱՐԱՆ Զ .
ԱՆՃԵԼԻՆԱ ԵՒ ԱԼՓՐԵՏՕ
ԱՆՃԵԼԻՆԱ
Կը սարսափիմ . . .
Երկնք , ողորմէ . . .
Ո՛հ , ո՞ւր փախիմ
Իւր երեսէն . . . (Կ'երևայ Լալէլլ)

ՎԵՐՉ ԱՌԱՋԻՆ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՅՆ

ԱՐԱՐՈՒՄԻ ԵՎ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՌԻԲԱՐՏՕ ԻՇԽԱՆԻՆ ՊԱՇՏԻՆ ՍՐԱԸ

ԷՄԻԼԻԱ

Արդէն գիշերուան
Մեծ մասը անցաւ,
Եւ դեռ իշխանը
Չի վերադարձաւ . . .
Իւր գէմքը յայտնի
Ինձ կ'իմացընէր,
Թէ նոր բարկու թեամբ
Սիրտը լցուած էր . . .
Անհաշտ թշնամու թիւնը
Մինչեւ երբ սկիտի տեւէ
Այս գերդաստանաց մէջը . . .
Միայն երկինք . . . ո՞ գիտէ . . .
Իմն զաւելիս և
Անձէ ինտի
Սրտերնուն իղճը
Երբոր կառարուի,
Այն Ժամանակը
Ահա ալ վախճան
Կը տրուի անշուշտ
Այս թշնամու թեան . . .
Ի՛նչ սոսկալի խորհուրդներ
Իմ մտքիս մէջ կը ծագին . . .
Ի՛նչ արդեօք պատահեցաւ
Իմ զաւելիս և իշխանին . . .

Սիրտըս հընափ
Կը ծանրանայ . . .
Ո՛հ, կարծես թէ
Հոգիս կ'զգայ,
Թէ մէկ գոյժ մը
Սարսափեւի
Քիչ ատենէն
Պիտի հասնի . . . (Ծառայ ինչ ինչ)

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ԵՄԻԼԻԱ ԵՒ ԾԱՌԱՅ

ԾԱՌԱՅ

Ներեցէք, իշխանուհի . . .

ԵՄԻԼԻԱ

Շունըդ կորած . . .

Եւ այլայլած . . .

Ըսէ՛, ի՞նչ կայ . . .

ԾԱՌԱՅ

Իմ տիկինըս գիտէ՞ մի,

Որ այս գիշեր իշխանը

Գնաց անկէ ուղղակի

Աւֆրէսոսի պարտը . . .

ԵՄԻԼԻԱ

Աւֆրէսոսի . . .

Ո՛ր եղեռնագործ . . .

Յառաջ տանք, խօսէ՛ :

ԾԱՌԱՅ

Առանց իրեն ետ դարձան

Հետի պահապանները . . .

ԵՄԻԼԻԱ

Իսկ՝ ի՞նչ ընդ իշխանէն,
Եւ զաւկէս ճէնարօէն :

ՃԱՌԱՅ

Անոնցմէ և ոչ մէկը . . .

ԵՄԻԼԻԱ

Ա՛յ (չար բաղդ . . .)

ՃԱՌԱՅ

(Մէկ ի՞նչ) Ո՛հ, կը դողամ. ի՞նչ խօսիմ . . .

ԵՄԻԼԻԱ

Գընա՛ շուտով, և կանչէ՛
Պահապաններէն մէկը :

(Ճէնարօ կը մտնէ պահապաններով)

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ԱՌՋԻՆՆԵՐԸ. ՃԵՆԱՐՕ ԵՒ ՊԱՀԱՊԱՆՔ

ԵՄԻԼԻԱ

Ա՛հ, զաւակըս . . .

ՃԵՆԱՐՕ

Կեցի՛ր, մայր իմ,

Եկա՛ւ հայրըս . . .

ԵՄԻԼԻԱ

Չ'է, որդեակ իմ :

(Ճէնարօի վրայ պիտո-լի-ն մը կո-գայ)

Չ'ես խօսիր, ճէնարօ . . .

Ինչո՞ւ դքեղ տխրու թիւն պատեց . . .

Ա՛յ, տիրաւը կ'իմացընէր

Պարզապէս, թէ մեզ շուտով

Գեշ դիպուած մը պիտի հասնէր

Չար Ալֆրէտօի ձեռքով :
Դեռ կը կենամ , ճէնարօ ,
Անխօս եւ արձանացած .
Խօսէ՛ , մայրըդ կ'աղաչէ
Դառնն վշտերով լցուած :

ՃԵՆԱՐՕ

(Մօրը յեռնէն բռնելով)
Մի՛ , մայր իմ , մի՛ շուարիր ,
Երկինք անշուշտ մեզ կ'օգնէ :
Հայրս ապահով է , գիտցիր .
Բայց ուր ըլլան ո՞վ գիտէ :
Տեսայ հայրըս , որ կ'երթար
Մերկ թուրը առած ձեռքը ,
Կռուելու արիաքար
Վաստ Ալֆրէտօի հետը :

ԷՄԻԼԻԱ

Առանձին :

ՃԵՆԱՐՕ

Ես ալ երկու վայրկեանէն
Թըռայ՝ զերեւիք դանելու ,
Եւ իրենց նըպատակէն
Շուտով մը արգիլելու :
Բայց՝ ոչ մէկ տեղ մը
Կրցի դանել զայն .
Իմ բոլոր ճիգըս
Եղաւ ընդունայն .
Ջի չէի գիտեր ,
Թէ չար Ալֆրէտօն
Որ ճամբով տարաւ
Հայրըն իմ ըղգօն :
Նախ պարտիզին չորս կողմը
Չանոնք ես փնտրուեցի .

Վերջը՝ տանը գաւիթընս՝

Անմիջապէս վազեցի :

Կայծակի մը պէս՝

Դռնէն դուրս ելայ :

Ուր տեղը մերինս

Մարդիկը գտայ :

Արդ՝ ես անոնցմէ

Տեղեկացայ լաւ :

Թէ անոնք չ'են

Դուրս ելած բընաւ :

Բայց՝ այս միջոցիս սրտատին դուռը

Մերին վերայէն գոցուեցաւ յանկարծ ,

Ուրեմըն՝ մեր ալ սրտաւորեցանք :

Ահամայ դառնալ անյայս վըհատած :

ԵՄԻԼԻԱ

Բայց կը կարծես

Դու , Ճէնարօ ,

Որ չկաղթէ

Հայրդ զԱլֆրէտօ :

ՃԵՆԱՐՕ

Միթէ հընարաւոր է ,

Որ հայրս անկէ յաղթուի :

Մի՞ հոգ ըներ , մայր իմ , չէ ,

Չ'է , Ալֆրէտօ սիրտ չ'ունի :

ԵՄԻԼԻԱ

Բայց վատ սիրտը , Ճէնարօ ,

Խարդախութիւն կը գործէ :

Ո՛հ , ես կը մեռնիմ , այս :

Ո՞րդեակ իմ , աճապարէ :

ՃԵՆԱՐՕ

Մայր իմ սիրուն , մի վըհատիր :

Դու զաւակըդ լաւ կը ճանչնաս :

Արդ՝ անկասկած վստահ եղիր,
Հայրըս շուտով արտի տեսնաւ...

Ո՛ւր է Ֆիլիբբօ,

Կանչեցէք զինքը... (Ծառայ ինչ կ'ընէ)

Վստահ եմ, որ հայրըս

Ազատ է վրտանդէ.

Ասիկայ իմ սիրտըս

Յայտնապէս կ'իմացնէ:

Կրնայ մի վատասիրտ

Անպիտան Ալֆրէտօն.

Յաղթեւ վեհ, քաջասիրտ

Եւ արի Ուրբարտօն: (Փիլիբբօ ինչ Գրեմ)

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ԱՌՋԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ՓԻԼԻԲԲՕ

ՃԵՆԱՐՕ

Եկուր Ֆիլիբբօ:

Գիտես մի արդեօք

Որ քոյդ Ուրբարտօ

Ալֆրէտօի ճիրաններուն

Հիմայ մէջը բռնուած է.

Արդ մեք իրեն աղատուելուն

Ի՞նչ հնարք կրնանք գտնել միթէ...

ՓԻԼԻԲԲՕ

Անորէն Ալֆրէտօի

Թախարդները են անթիւ:

Որոց առանց կասկածի

Ես տեղեակ եմ ստուգիւ:

Բայց՝ նախ կ'ուզեմ իմանալ,

Թէ մեր իշխանն ի՞նչ կերպով

Անոր ձեռքը ինկած է .
Ո՞ր տեղ, և ի՞նչ միջոցով :

ՃԵՆԱՐՕ

Գիտցածըն միայն այս է՝
Որ հայրս գնաց անոր հետ
Պարտիզին տրեւելեան
Կողմը . և եղաւ անհետ . . .

ՓԼԼԻՔԲՕ

Ի՞նչ պատճառաւ :

ՃԵՆԱՐՕ

Մենամարտու թեան համար :

ՓԼԼԻՔԲՕ

(Ծխաղւմի) Ի՛նչ . . .

Կեցցէ Աւֆրէտո .
Կերեւնայ թէ նոր հոգի աւած է .
Մի խրոտվիր , իշխանուհի . . ,
Ո՞ ճէնարօ , քաջալերուէ .
Ձերին սիրտը թող վտահի ,
Թէ Ռիքարտօ ապահով է .
Աճապարե՛նք անմիջապէս ,
Երթանք անոր պարտեղը .
Ուր ես դիւրաւ կրնամ գտնել
Մեր Ռիքարտօ իշխանը :
Գիտցիք , որ ես լաւ հմուտ եմ
Աւֆրէտօի ընթացքներուն ,
Եւ լաւ տեղեակ՝ ստորերկրեայ
(Ծխաղւմի) Սարսափելի բանտերուն .
Որոց մէջը ի՛նչ վեհ սրտեր
(Ծխաղւմի) Յանկարծակի իյնալով
Իրենց կեանքը հոն կնքեցին
Օգնող մը չ՝ունենալով :
Արդ՝ ճէնարօ , հրամայէ .

Պահապաններդ թող հաւաքուին ,
Աճապարե՛նք , աճապարե՛նք ,
Եւ չ'ուշանանք ամենեւին :
Հասնինք շուտով աղատելու
Մեր իշխանն սիրելի
Այն սոսկալի տարտարակն՝
Ուր գուցէ կը տառապի :

ԵՄԻԼԻԱ

Ա՛հ , Ֆիլիբբօ . . .

ՓԻԼԻԲԲՕ

Չ'է , տիկին , մի խռովր ,
Ֆիլիբբօօիդ վատահեղիք :

ՃԵՆԱՐՕ

Օ՛ն ուրեմն՝ Ֆիլիբբօ ,

Ե՛կ , արիւ՛ թեամբ երթանք .

Եւ իմ հայրըս Ռիքարտօ

Դարձեալ աղատ մեր տեսնանք :

Պարտիմ զոհուել ,

Կամ աղաատել .

Իմին հայրըս սիրելի .

Հոգիս , սիրտըս ,

Անձըս , արիւնս

Իրեն համար դորձածուի :

Օ՛ն ուրեմն՝ Ֆիլիբբօ ,

Ե՛կ , արիւ՛ թեամբ երթանք .

Եւ իմ հայրըս Ռիքարտօ

Դարձեալ աղատ մեր տեսնանք : (Կ'երևան)

ԵՄԻԼԻԱ

Ո՛ Աստուած ողորմութեան ,

Հասիր անոնց օգնութեան . . . (Կ'երևայ)

ՓԻԼԻԲԲՕ

Համարձեք : օղորմեք :

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե՛

ԱՏՈՐԵՐԿԵԼՅ ԲԱՆՏ ՄԲ

ՌԻՔԱՐՏՕ

(Բանդին ամեն հողի՛ր զննելով)

Ի՛նչ անհաճոյ վիճակ . . .
Իմին սրտին բաժինը
Միթէ այս պիտի ըլլայ . . .
Ո՛հ, Ռիքարտօի կեանքը
Այս տեղ պիտի վերջանայ . . .

Ահա այս է, այս,
Վատասիրտ անձանց
Բռնած ընթացքը,
Երբ չ'ունին վեհանձ
Քաջութեան ոգի:

Երկնք ալ կը վկայէ,
Թէ վատ մեկն է Ալֆրէտօ:
Տարտարոսը կը կրկնէ,
Թէ անսիրտ չ'է Ռիքարտօ:
Այո, ես այս խաւարչաին
Թաւարդը թէ և ինկայ,
Բայց՝ սրտիս մէջ երկկողմն
Նըշայլս անգամ չիկայ:

Երբէք Ռիքարտօ
Աներկկողութեան
Գեղեցիկ հողին
Եւ արիութեան

Չիկորսնցունէ
Պիտի յիրաւի,
Մինչեւ իր կենաց

Լոյսը խաւարի:

Այո, ես միշտ պիտի զննիմ

Ալֆրէտօսի չար ոգւոյն դէմ,
Թէեւ ըլլայ նաեւ, որ իմ
Ղերջին շունչոս այս տեղ փրցեմ:
Չէ՞, այս սիրտը
Երբեք պիտի
Այն գազանին
Չիղիջանի:

Ահ, թէ որ մէյմը ղենքը
Իմ առջեւըս տեսնեի,
Անշուշտ մեկէն այս թուրը
Իր սիրտը կը խօթէի:
Անդուգական ճիւղին
Կենացը վերջ կուտայի,
Որ իրեն ճիրաններէն
Այն խեղճ սրբը ազատի:

Ան ատենը ուրախութեամբ
Կ'անցնէի հոն՝ ուր շատ վեհանձք
Գացին այս կերպ արիութեամբ,
Ոչ վատութեամբ նուազուացած...

(Այրիւն մը լռութիւն)
Ո՛ր անհիմըն յոյս մարդկային,
Զիս մինչեւ ուր կը թուցնես...
Արդեօք պիտի ես ազատիմ
Կենսազըրաւ այս թախարդէս:
Ահ, իմ քաղցրը շնտանիքս,
Ո՛ր ճէնարօ իմ զաւակըս,
Միթէ պիտի ալ յաւիտեան
Չխտենէք մի իմ երեսըս:

Բայց իմն արի ճէնարօ
Չի՞ փնտրուեր իւր հայրը,
Եւ զայն շուտով գտնելու
Չի՞ թափեր մի իւր ճիւղը...

(Զորս իղձը հայելով)

Ո՛հ, այս խոր տարտարոր՝
 Որ զիս մէջը կը ծածկէ,
 Իմ կենացըս վախճանը
 Աչացս առջին կը բերէ:
 Լուռ-թիւնն այս սոսկալի՝
 Որ չորս կողմըս կը տիրէ,
 Տարածամ Մահուան գալուէն՝
 Կարծես, գուժաբեր մըն է:
 Այո՛, այս ան վերապն է՝ ուր
 Չիկայ յոյս ազատութեան...
 Հոս գտնուողն կ'աղաղակէ,
 «Ո՛ւր ես, քեզիցըր գերեզման »:

ՌԻՔԱՐՏՕՒ ՊԱՀԱՊԱՆՆԵՐԸ

(Դո՛ւրսէն) ՏՈՒՐ շուտով իր կենաց վախճանը.
 Վերցնէր այդ բարբառոսին կեանքը:

ՌԻՔԱՐՏՕ

(Անոնց յայնը լեճանջաւով)

Ահա կատղած գաղանները

Կուգան զիս մեռցընելու... (Թո՛ւր ինչա՛նէ)

ՃԵՆԱՐՕ

(Դո՛ւրսէն) Շուտ ըրէ, ո՛ր անօրէն,

Շուտ, քեզի կ'ըսեմ:

(Այս Դիւղիս Բանդին Եսէի ծայրէն լոյս ինչ Կեանքի-ի)

ՌԻՔԱՐՏՕ

ՃԵՆԱՐՕ ՃԵՆԱՐՕ Զայնն է...

(Դո՛ւրս ինչա՛նէ ինչա՛նէ, ո՛ր ՃԵՆԱՐՕ Փիլիքի Եսէի
 պաննիւնն հեթ ներս ինչա՛նէ Ալֆրէտի օյիւնն Բանաճ)

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ .

ՌԻՔԱՐՏՕ . ԱԼՓՐԷՏՕ . ՃԵՆԱՐՕ . ՓԻԼԻՔԻՕ

ԵՒ ՊԱՀԱՊԱՆԵՐ

ՃԵՆԱՐՕ

(Ալֆրէֆօ) Ո՛րդդան, այսպէս միթէ
Կ'ուզէիր հայրս նուաճել :
(Մէկտէ իւ հրէ ՂԱլֆրէֆօ)

ՌԻՔԱՐՏՕ

Իմ առաքինի զաւակըս . . .

ՃԵՆԱՐՕ ԵՒ ՌԻՔԱՐՏՕ

(Գրիգորիս) Այսպիսի արիւն թեամբ
Թող մեր ապրիւնը շարունակ :
Եւ մեր երկրին իտալիոյ
Հարադատ ըլլանք զաւակ :
Թող սրածէնայ իտալիա ,
Մինչեւ Աշխարհս վերջանայ :
(Կ'երևան ամենք Բայ Դ Ալֆրէֆօն)

ԱԼՓՐԷՏՕ

Այսպէս անշարժութիւն . . .

(Գլուխ իւ ծըրէ)

ՎԵՐՁ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՅՆ

ԱՐԱՐՈՒՄԻ ԵՎ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԸՆԴՈՒՄ

ԱՖՐԻՏՈՒ ԱՆՆԵԱՆԸ

ԱՖՐԻՏՈ

(Բարի-լեամբ ներս ին մտնէ յեռ-ը Դաշոյն մը ու սրտախիւղ մը
լոյն, զորոնք ին Դնէ սեղանի մը վրայ)

Այն, գայլերը

Երբ կը ծերանան

Ճաղըր ըլլալու

Պատիւ կ'ունենան...

Եւ ան ալ անգոր,

Անպիտան, չնչին,

Անհրա, անկարող

Եւ վառ շուներէն : (Զանգալը ին շարնէ)

Ինձ ալ ասանկ պիտի ըլլայ :

Որ թշնամիս ուրախանայ...

Արթրէտոսի հոգին միթէ

Մոռցած է մի ալ Սիկիւլիա :

(Դարձեալ զանգալը ին շարնէ ու թուղ, ու ծառայ մը կը մտնէ)

Գրնա շուտով, և ըսէ

Անձէլինաի, որ գայ : (Կ'երկայ ծառան)

Բարկաւթիւնըս պիտի թափեմ

Այն աղջկանը գլխուն վըրայ

Որուն պատճառաւն էս այսպէս

Այն շուներէն նախատուեցայ :

Երկինք երկիր վըկայ ըլլան,

Որ եթէ ինձ չի հնազանդի,

Անշուշտ ինքը ասոնց մէկով

(Դաշոյնը և լոյնը յո-յո-նէլով)

Պիտի կեանքէն իւր զըկուի : (Կոխքէն ին մտնէ)

ԿՕՆԻԲԵՕ

Իշխան :

ULFUSO

$\text{H}^{\circ}\text{hy } \frac{1}{2}, \text{yó'lyfyrro} :$

4'0 6 1 6 6 0

Գիշերային ստեղծել
երազներ ստեղծել
Զիւ, որ շուտով ես հասնիմ
Միջնորդ Անճելինային .

Որումն անմեղ

ՄԻՈՒՆ փԵՐԱՅ

Բարկու թիւնը

Պատի տեղաց

ԱԼՖ ՐԷՏՕ

Ի՞նչ կը խօսիս, Կ՛օնիբբօ,

Ի՞նչ բարկու թիւն :

40ኒተቶቦ

Քաւ խօսուածքրդ, ի իշխան,

Այն, զիս կը համոզէ,

Որ դժբաղդ Անճէլինան

Բարկու թեանդ տակ ճնշեալ է :

ULF R S O

(ሃገራዊ የፍትሕ ድርጅት)

Այո՛, բարեկամ:

4061660

Եւ որոշանձ Ես . . .

Ճան. Ոգեերդաթեանն ոսձանց ցուցակին մէջ պիտի ըլլայ նաև
ԿՍԻՐԱՑ անունը. որն որ մուցուեցալ գրուած չէ:

ԱԼՖՐԵՏՕ

Անդառնալի կերպով, այն :

ԿՕՆԻԲԵՐՕ

Կ'աղաչեմ, ո՞ր Ալֆրէտօ,

Յիշէ՛ մէյմը ան մայրը՝

Որ քեզ իրեն մահուան մօտ՝

Յանձնեց միակ աղջիկը :

Թող, Ալֆրէտօ, Թող զարնէ՛

Քու ականջիդ Թմբուկին

Այն գորովադու թ մօրը

Սրտաշարժ ձայնը վերջին :

“ Աղջիկըս միայն քեզի ,

“ Ալֆրէտօ ” կ'աղաղակէր ,

Իր դողդօշուն ձեռքերով

Երբ զայն քեզի կը յանձնէր :

Ո՛հ , արթնցիր , Ալֆրէտօ ,

Յիշէ՛ այն տեսարանը .

Բեր աչացդ քու առջև

Այն մահուան անկողինը՝

Ուր պառկած գորովալից

Աչուքներն արտասուալից

Մայր մը՝ որ քեզի կուտար

Իր յոյսը , կը հաւատար ,

Թէ դու զայն միշտ երջանիկ

Ընել պիտի աշխատիս ,

Եւ ոչ թէ ապերջանիկ .

Ինչպէս հիմա միտք ունիս :

ԱԼՖՐԵՏՕ

Էս ականջիս հաւատամ մի թէ ,

Թէ , Կօնիբեօ , դու կը խօսիս . . .

Արդեօք քու սիրտդ փոխուած է . . .

Լըսէ՛ , թէ որ կը սիրես զիս :

Յիշէ՛, թէ դու ինձ հետ ինչպէս
Ամեն ատեն ես գտնուած
Միշտ գործակից եւ կամակից,
Ոչ թէ այդպէս ինձ դեմ դարձած :
Յիշէ՛ մէյմը այն օրերը՝
Յապեցուցած երբ իղձերնիս
Կը նստէիք մէք խրմելու,
Արեամբ ներկուած ձեռու ընկերնիս :

ԿՕՆԻԲՈ

Այո՛, այո՛.

Բայց այս անգամ՝

Քեզ կամակից

Պիտի չըլլամ :

Չ'է՛, չեմ կրնար

Ես այն որբին

Ընել չարիք,

Չ'է՛, բընաւի՛ն :

Ո՛հ, կ'աղաչեմ,

Գտնէ՛ գրթան

Իրեն ծաղիկ

Կենաց վերայ :

ԱԼՖՐԵՏՕ

Ի՞նչ կը խօսես, Կօնիբո՛,

Քեզի չեմ կրնար լռուել :

ԿՕՆԻԲՈ

Գտնէ՛ մեղմացու՛ր

Միտքըդ դըրած պատիժըդ :

ԱԼՖՐԵՏՕ

Չ'է՛, ալ դադրեցու՛ր

Այդ քու աղաչանքներըդ :

(Անձէլնա կը հռնէ)

ՏԵՍԱՐԱՆԴ՝

ԱՌԶԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ԱՆՃԵԼԻՆԱ

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

(Մէկ կողմ) Ո՛հ, զայրացած կ'երեւնայ . . .

ԿՕՆԻԲԲՕՍ

(Կամայ ինչ Աճէլէիսի)

Ո՛րչափ որ կարելի է,

Քննարկութեամբ խօսէ՛ իրեն .

Ես կ'երթամ, բայց փտտահէ՛,

Կ'ազատեմ քեզ վրամանգէն . . . (Կ'երթայ)

ԱԼՓԻԵՏՕ

Ահա՛ այն վատասիրտ

Անպատիւ աղջիկը՝

Որ միակ մընացած

Ե վերջին մեր յոյսը :

Այո՛, վատ, անպատիւ

Ինչու որ կը սիրէ

Ճէնարօն՝ որն որ զիս

Միշտ յաւէտ կ'անարդէ :

Յառաջ եկուր, ով վատ աղջիկ,

Եւ նախատինք իմին պատուոյս :

Յառաջ եկուր, յայտնէ՛ ինձի,

Թէ կը սիրէս դու Ճէնարօն :

Կեցիք, կեցիք, մի՛ սկսիր

Կանացի շողորորթութիւններու . . .

Ես կը հրամայեմ քեզ,

Եւ դու պարտիս ատել զՃէնարօ .

Պարտիս ատել զայն՝ զորն որ ես կ'ատեմ . . .

Չինքը բնաւ յիշելու չեմ .

Արդ՝ ըսէ՛, շուտ պատասխանէ՛ :

ԱՆՃԻԼԻՆԱ

ԱՅ . . .

ԱԼՓՐԵՏՕ

Չ'է, չ'է, ալ մի երկնցուններ .

Այս կամ ոչ պատասխան մը :

ԱՆՃԻԼԻՆԱ

Ուրեմն ինձ հըրամայէ ,

Որ ես նախ իմ անձըս զոհեմ . . .

ԱԼՓՐԵՏՕ

(ՂԱՆՃԻԼԻՆԱ տեղանիս առջին բաշխելով)

Ահա թուղթ , գրիչ և մելան .

Շուտով նամակ մը գրելու ես ջէնարօի ,

Թէ դու զինքը չ'ես սիրեր .

Ապա թէ ոչ, ահա դաշտն .

Որով կրնաս անմիջապէս

Քու կենացըդ վախճանը տալ .

Եւ կամ չէ նէ՛ տես , ահա թոյն .

Ջորն որ դիւրաւ կրնաս խմել :

Ահա ես կ'երթամ .

Բայց երբոր դառնամ ,

Այս երեք գործողութեանց մէկը

կատարած ըլլալու ես : (Կ'երևայ)

ԱՆՃԻԼԻՆԱ

Ի՛նչ տարօրինակ անգթութիւն . . .

Ե՛րկինք ,

Միթէ ամէն մարդ այս ընթացքով

Կը թշուառացնէ իրեն յանձնուածը ,

Եւ ան ալ մէկ հատիկ . . .

Ո՛հ , աշուրներըս կրնամ միթէ

Դէպ ՚ի երկինք վերցնել . . .

Կրնամ միթէ հնարք մը գտնել ,

Որով այս վիճակէս ազատիմ . . .

Գէտք է որ հաւատարմաբար
 Սիրեմ՝ ես ճէհարօն .
 Զինքը ատելու ի՞նչ պատճառ ունիմ . . .
 Ի՞նչ զօրաւոր պատճառ
 Կրնայ զիս անկէ բաժնել . . .
 Ի՞նչ բան , ի՞նչ պատճառ
 Կրնայ հասցածել սրտէս
 Այն սէրը՝ զոր ունիմ
 Ես ճէհարօն վերայ . . .
 Զ՛է որ այս սիրտը զինքը կը սիրէ . . .
 Զ՛է որ իւր սիրան ալ զիս կը սիրէ . . .
 Արդ՝ որ անգութ սիրտ ,
 Ո՞ր բարբարոս անձը
 Կը համարձակի այսպիսի սիրոյ փախճան ապ . . .
 Միթէ ամենազրթած Արարչին
 Ստեղծած սրտերը
 Ուրիշ մէկու մը ազդեցութեամբ
 Կը կարծրանան . . .
 Զ՛է , չէ , չէ , չէ հաւատացողի ,
 Որ գըթութեան Արարիչը
 Անանկ անգութ սիրտ ստեղծէ . . .
 Նամակ , գրեմ ես ճէհարօն ,
 Թէ ալ զինքը չեմ սիրեր . . .
 Աս դաշտնով կենացս վերջ տամ . . .
 Աս թոյնով գերեզման իջնամ . . .
 Ո՞ր զարհուրելի խորհուրդ . . .
 Ո՞ր գաղանային անգութութիւն . . .
 Հօրեղբայրս կը հրամայէ ,
 Եւ ես պարտիմ կատարել . . .
 Զ՛է , չէ , եւ ոչ մէկը . . .
 Թող անոր ձեռքը զիս ապաննէ՝
 Որուն յանձնուած եմ ես . . .
 Ճէհարօն պիտի սիրեմ միշտ . . .

Զինքը ատել չեմ կրնար :
 Այն սիրոյ կապը՝ որ զիս կապած է
 Ճէնարօի սրտին հետ ,
 Զիս իրաւամբ կ'արգիլէ ,
 Որ չիկատարեմ Ալֆրէտօի հրամանը :
 Ո՛ր սընոտի հրպարտութիւն ,
 Ի՛նչ զօրութեամբ , ո՛հ , կը տիրես
 Դու շատերու սրտին վըրայ ,
 Զանոնք ի՛նչպէս կը նուաճես :
 Քեզմով միայն՝ այս Աշխարհս է
 Թըշուառութեան բընակարան .
 Զի քու ըրած աղբէցութիւնդ
 Է միշտ պատճառ թշնամութեան :
 (Դէպ ՚ի սեղանը ելնալով՝ աւելորդ վար ինչիկէ և
 ինչանգիսի անարժ : Այս Դիոյի՛ն՝ Ալֆրէտօ կը հպնէ)

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ԱՆՃԵԼԻՆԱ ԵՒ ԱԼՓՐԵՏՕ

ԱԼՓՐԵՏՕ

Կը յուսամ որ կատարեցիր
 Ի՛նչ որ քեզի հրամայեցի :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Զ՛ի , ո՛ր անգութ , և ո՛չ մէկը
 Դեռ կարացայ ՚ի գործ դնել :

ԱԼՓՐԵՏՕ

Ո՛ր անհընազանդ , անտիրտ ,
 Վատ և յանդուգըն աղջիկ :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Կրնաս , ազատ ես , Ալֆրէտօ ,
 Փոխանակ քու լեղևոլըդ

Զիս խոցելով կենացս մերջ տալ . . .
Աս դաշտնով կենացս մերջ տալ . . .

(Մէկ յետոյ զաշտն ին ներխոյադունէ ,
և յետոյ ին ներխոյադունէ)

Հոս , Ալֆրէտո , հոս կը բնակի
Այն ճէնարօն՝ զոր դու կ'ատես .
Արդ՝ դիւրաւ կրնաս այս դաշտնով
Աս սիրտը խոցել . . . և յադենալ . . .

ԱԼՖՐԵՏՕ

Մի երկրնցուններ , հարկ չիկայ ատոր :
Ես կը հրամայեմ , և դու պարտիս
Ինձ հնազանդիլ անմիջապէս :
Ահա թուղթ , գրիչ , մեղան .
Ահա դաշտն մը ձեռքը .
Ահա թոյն , ահա թոյն .
Ընելըքդ շուտ որոշէ :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Ունայն տեղը դու կատաղի
Գաղանի պէս կը մըռնչես .
Ունայն տեղը՝ յանիրաւի
Զիս գերեզման խրկել կ'ուզես :
Երկինք միայն արականաց
Արիւթիւն շնորհած է ,
Նոյն հոգին մեղ իգականաց
Նաե՛կ ինքը պարգեւած չէ :
(Դաշտնը հալելով)
Հեռացիր , մի մօտենար ,
Ո՛ր անիծեալ չար գաղան ,
Ի՛նչպէս անիրաւաբար
Իմ կենացըս տամ վախճան :
Ո՛ր ամեն կերպ չարութեանց ,
Ամեն տեսակ անգթութեանց

Կատարեալ օրինակ և պատկեր,
 Հեռացիր ինէ . . .
 Բնութեան և օրինաց գէմ
 Քու սրտիդ անսահման
 Անթիւութիւնը զիս կ'ստիպէ,
 Որ պայպէս զքեզ յանդիմանեմ . . .
 Ո՛ր անզգայ բարբարոս,
 Ի՞նչպէս կրնաս հրամայել
 Այս սրտին, որ մունայ իւր սէրը
 Եւ զայն ալ ևս չկիշէ . . .
 Արդ՝ հեռացիր, քանի որ
 Սրտիս վիշտը սահմանէն
 Դուրս չէ ելած տակաւին . . .
 Հեռացիր, կ'ըսեմ, անողորմ:
 Մի՛ բռնադատեր զիս՝
 Անմխիթար սրտիս
 Թեւադրութեանը դէմ
 Անմոաբար գործելու:
 Հեռացիր, քանի որ դեռ
 Անձիս իշխանութեանը սանձը
 Կարող եմ գործածելու,
 Չգէ՛ղիս, և հեռացիր:

ԱԼՖՐԵՏՕ

(Զայրանալով)

Ա՛նհրնազանդ և չար աղքիկ,
 Բաւական է ալ, բաւական . . .
 Բարկութիւնըս պիտի փոխուի
 Սարսափելի կատաղութեան:

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Կատաղութիւնը

Ատկէց եւեւ

Ի՞նչ արդասիք

Կրնայ բերել
Անողորմ սրտիդ
Զայրոյթը մի՞թէ
Անկէց աւելի՞
Քստմընեղի է :

ԱԼՓՐԵՏՕ

Լըռէ՛ կ'ըսեմ, և ճանցիր,
Թէ որու հետ կը խօսիս . . .

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Մարդակերպ հրէշի մը հետ .
Որ տեսներու կարող չէ
Սրտին վատթարութիւնը՝
Որ անհմանէն ելեր է :

ԱԼՓՐԵՏՕ

Դաշոյնը տեղը դարձուր,
Ո՛ր յանդուգըն վատ ճըճի,
Ասկէց վերջը ազատումն
Երբէք չ'ունենաս սիտի :
Գիտցիր, որ ճէնարօի
Հետը տեսնուելու չէս .
Այս որոշումն ես ըրի .
Արդ՝ հրնազանդելու ես :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Հրնազանդիլ չեմ կրնար . . .
Ո՛հ, ես ճէնարօն մոռնամ . . .
Լաւագոյն է ինձ համար
Որ շուտ գերեզման իջնամ . . .

ԱԼՓՐԵՏՕ

Ուրեմըն շուտ կատարէ,
Ինչ որ նախ հրամայեցի :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Չեմ կրնար հրնազանդիլ

Այդ մասին ալ քեզի ես
Ես անձրս կը ստշտոյանեմ.
Ըրէ՛ դու՛ ինչ որ կ'ուզես :

ԱԼՓԲԵՏՕ

(Մէկ իւր) Փոխեմ ընթացքս :

(Անձէլինա) Սիրելի Անձէլինա ,

Ինձ դէմ դաշնն կը քաշես . . .
Առ քեզ ունեցած սէրըս
Արդեօք հիմա մոռցած ես :
Ա'նձէլինա , Ա'նձէլինա ,
Թէ որ առաջ ես գիտնայի
Թէ կը սիրես դու զայն այսչափ ,
Այս ընթացքը կը բռնէի . . .
Ո՛հ , ես հիմա կը տեսնամ ,
Թէ աղնիւ սիրտ մը ունիս .
Երջանկութեանդ կը բաղձամ .
Ըրէ՛ , ինչ որ կը հաճիս :

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

(Մէկ իւր) Հաւատամ միթէ . . .

(Բարձր) Իմ սիրտըս այս վայրկենիս
Ո՛հ , այնչափ այլայլած է ,
Որ չեմ կրնար հաւատալ ,
Թէ քու խօսքդ անկեղծ է . . .

ԱԼՓԲԵՏՕ

Այդ դաշնը

Ալ տեղը գի՛ր .

Ե՛կ , հաշտուի՛նք

Մէք սիրալիր :

(Կը մօտենայ Անձէլինայի , և Դաշնը
յետեւէն իւր յատուկէն)

Ինձ դէմ դաշնն կը քաշես ,
Ո՛ր ապերախտ անսխալտ . . .

Ահա ձեռացրաւ մէջն ես .

Տամ քու կենացըդ վախճան :

ԱՆՃԻԼԻՆԱ

Չգէ՛ղես, ո՛ր ճիւղալ,

Չես կրնար զես վախցընել :

ԱԼՖՐԵՏՕ

(ՂԱՆՃԷԼԷՆԱ սեղանին առջևը խալելով)

Դարձեալ կը հրամայեմ քեզի,

Որ ճէնարօի նամակ գրես,

Թէ դու չես սիրեր ղինքը .

Ապա թէ ոչ՝ մահուան պատրաստուի՛ :

ԱՆՃԻԼԻՆԱ

Ո՛վ երկինք, դ՛ու ողորմէ ինձ . . .

(Զ'ի, չեմ կրնար ըսել քեզի . . .

. . . ապա) (Ապրճանակի խցիէր ին լո-ի-ն)

ԱԼՖՐԵՏՕ

Կը հրամայեմ, ջնւտ :

(Կրն. զի) ԱՆՃԻԼԻՆԱ

Չ'եմ կրնար հնազանդիլ :

. . . ժեշտի ճԵՆԱՐՕ

(Դո-րսէն) Թէ որ անգամ մը

Այն բարբարոսը ձեռքս անցունէի . . .

ԱՆՃԻԼԻՆԱ

(Կրն. զի) Ո՛հ, ճէնարօ . . .

ՃԵՆԱՐՕ

(Դո-րսէն) Ա՛նճԷԼԷՆԱ, կը համարիմ . . .

ԱԼՖՐԵՏՕ

Ա՛ռ քու փնտրուածըդ . . .

(Դաշնակի ին լո-ի-ն ղԱՆՃԷԼԷՆԱՆ մէջ խանի պեղէն)

ԱՆՃԻԼԻՆԱ

. . . Ո՛հ, մի այսչափ հարուածներով

Չիս տանջեր . . . ահա սիրտս . . .
Ահա սիրտս . . .

(Ալֆրեդո ձրագները ինչ մարդ, և ինչպիսիք
վերադարձին թշուառները ինչ աստիճաններ)

Ո՞ր գլխաթիկի վրա Արարիչ,

Ընդունե՞լ վերջին չունեցաւ . . .

Կ'աղաչեմ, դու միտնիմարե՞լ . . .

Իմ սիրելի . . . ճէնարոս . . .

(Կիցայ) խորի մը վրայ = Դորսէն
արքայանիւնը = յայն)

ՃԵՆԱՐՈՍ

(Դորսէն) Չգեցէք մեզի,

Անորէնի կողմնակիցներ

. . . (Սեյիսիւն Դորսէնի լարները)

(Վարդ) Անճէլինա, Անճէլինա . . .

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

Մահուան գիրքն եմ,

ճէնարոս, ճէնարոս . . . (Կը մարի)

ԱԼՖՐԵՏՕ

Ո՞վ արտաստեղծեց փայլեան . . .

Ո՞ր փայտիմ . . . (Վարդ)

Ի՞նչ գործեցի . . .

(Ճէնարոս Դորսէնի կողմնակիցները ինչ մարդ . . . ինչ մարդն է)

Ուրախ, Կոնֆէօ և Ուրախի պահպանները)

ՏԵՍԱՐԱՆ ՎԵՐՋԻՆ (Վարդ)

ԱՌՋԻՆԵՐԸ. ՃԵՆԱՐՈՍ. ՌԻՔԱՐՏՕ. ԿՕՆԻԲՕ

. . . ԵՒ ՊԱՆՍԱՐԱՆԵՐ

(Վարդ) Վարդ ինչ . . .

ՃԵՆԱՐՈՍ

Ի՞նչ արտարտաստեղծեց փայլեան . . .

Այ նեղաւոր Ալֆրէտօ . . .

. . . ՌԻՔԱՐՏՕ

Ո՛ր դժոխային սփիւր . . .

ՊԱՀԱՊԱՆՆԵՐ

Ո՛ր վատ սիրտ . . .

ԿՕՆԻԲԲՕ

Ո՛ր սոսկալի գիշեր . . .

(Երբ՝ զաւարտանք ի՛նքնան)

ՌԻՔԱՐՏՕ, ՃԵՆԱՐՕ, ԿՕՆԻԲԲՕ ԵՒ ՊԱՀԱՊԱՆՐ

Ա՛հ, Աշխարհքս ի՛նչ հրեշներ

Իրեն մէջը կը պահէ . . .

Ո՛հ, ի՛նչ անդուծ չար սրտեր

Տարտարոսը կը ժայթքէ . . .

(Պաշտպանները ինչ հանէն շահերով)

ԱԼՖՐԵՏՕ

(Յանկարծ Ռիքարտի վրայ յարմարելով)

Գոնէ քեզ ալ . . .

ՌԻՔԱՐՏՕ

(Թողնել Ալֆրէտի տիրել խնայելով)

Ա՛հա՛ անօրէն, քու պատիժդ .

ԱԼՖՐԵՏՕ

Կրնայի՞ միթէ յուսալ

Ասկէց աղէկ վախճան մը . . .

Գոնէ մահուան մօտ . . .

Կարենայի ընդունիլ

Անձէլինան ներում մը . . . (Կ'իշայ)

ՃԵՆԱՐՕ

(ՉԱ՛նձէլինան Բաղդադ մէջ առնելով)

Ա՛նձէլինա . . .

ԱՆՃԵԼԻՆԱ

(Ալը-Էնելը Բանալով)

Ա՛հ, ո՛ւր եմ . . . ո՛վ երկինք . . .

... ձԵՆԱՐՕ
Հոս, Անձէլինա, Հոս ...
Ճէնարօիդ՝ բազկացը մէջն ես ...

ԱՆՃԵԼԻՆԱ
Ճէնարօ ...
(Բաղդադէն ձէնարօի վերնեւել)
Ես կը մեռնիմ ...

ՃԵՆԱՐՕ
Ո՛հ, չեմ գիմանար ...

ԱՆՃԵԼԻՆԱ
Երկինք զքեզ մխիթարէ ...
Այն երկինքը՝ ուր ես կ'երթամ ...

ՃԵՆԱՐՕ
Ե՛ս մխիթարուիմ ...
Անձէլինա, ես մխիթարուիմ ...

ԱՆՃԵԼԻՆԱ
Կ'երթամ ալ ես ...
Ճէնարօ ... Ճէնարօ ...
Ողջամբ մընա՛ն ... (Կը խնդրէ)

ՃԵՆԱՐՕ
Վայ ինձ ...

... ԲՈԼՈՐԸ
Ահաւասիկ վատ սրտի մը
Սարսափելի արգասիքը ...

ՊԵՐԵՆԵ
(Կը խնդրէ) ՎԵՐԵՆԵ
... ամիսներ ...

... (Կը խնդրէ)
... (Կը խնդրէ) ...

... Ի ԳԵՌՆԵԿՍԿԻՇ՝ ՄԵՆ

ԱԶՆՈՒԱԶԱՐՄ ՊԱՅԱԶԱՏԻ

ՊԵՐՃԱՊԱՏԻ

ՆԻԿՈՂՈՍ ԱՂԱՅԻ ՊԱԼԱՆ

ՈՂԱԵՐԳ

Ղերարուորալից Մուղայք ձայն առին
Ի Պալեան տանէ Ճարտարապետին .
Խոռմբ բանահիւսից զերգըս բերկրանաց
Ի արտմահնչիկ եղերս յաջորդեաց :
Հեծեն փտահար բոլբ եղերերգուաց ,
Բղխեալ գետօրէն արտասոււս յաջաց .
Զի արկ յարեւ Մահ անագորոյն
Ըզնիկողայոս Աղայն Պերճանուս :

Ո՛հ բապեղանիք և դեղք բըժշկաց,
 Եւ ո՛չ առտնին ճգունք սիրելեաց
 Հանուրց Տարփալւոյն զանձըն՝ բարեղբեաց
 Զօրեցին կորցել ՚ի Մահու ժանեաց :
 Որ ՚ի Պերճուծիւնս արքունեաց անղայք
 Արդեամբք էր շքեղ, և տիօք առցք,
 Անկաւ ՚ի ժանիս նոյն Մահու ընդ փոյթ՝
 Իբր ՚ի դարաստէ պտուղ խակակուծ :
 Ո՛հ, շուշանագեղ Պանծալին՝ եղնւ...
 Հարսն ՚ի խորշակ բաղդին չարաշուք :
 Ծաղկընկէց թօշնի թափուր ՚ի գեղոյն
 Ի դաշտ դամբանաց պատեալ ՚ի սեւա սուգ...
 Այլ բմբէ... զմարդ Պալեան Գերդատտան
 Եղև սրտառուչ ողբոց լսարան...
 Ընդ դառնակոկիծ կորուստ Վեհազնոյն
 Եւ վաղամեռիկ յոգննց ողբալւոյն :
 Ահա քնքն հողւով լուս ոգէ յերկնուստ :
 “ Զի՛ ըցք տխրագին, ասէ, զիմ կորուստ :
 “ Թէ և ՚ի շերմիդ յուռոգ յարտասուաց
 “ Մահ արկ զիմ մարմին յիւր խոփ մարդախանձ :
 “ Եւց ՚ի մեռելոց ընդ յարուցելոյն
 “ Եմ ՚ի կեանս Փրկչին բաղիաւ աննրկուն :
 “ Որ զոհեաց զիմ կեանս աստեաց անկայուն՝
 “ Լըքի վաղ գրգանս, յաղթեցի Մահուն : ”

Երդեաց

1858. ԱՊՐԻԼ 16 :

Հեռեեալ Ազգային առաջարկութիւնը խրկուած է մեզ հրատարակելու համար. կը յուսամք որ Մասից Մասեաց յարգւոյ ընթերցողները այս առաջարկութեան նկատմամբ ունեցած գաղափարնին յայտնելու պիտի հաճին :

“Արդոյ խմբագիր Մուսայբ Մասեաց պատուական ամսագիր :

“Արշալուսոյ 867 թիւին մէջի երգեհոնի յարգօրնէս ընդհանուր բարեկամաց ազգասիրական եռանդը զրգուռելով՝ աղաչեցին մեզի որ առանկ ընտիր առաջարկութիւն մը Ազգային միւս լրագրաց էջերուն մէջ ալ տեսնուի յաղագս ընդհանրական տարածման : Եւոր համար մենք ալ համարձակեցանք այս նամակը ձեղի յաղարկել, անկասկած յուսալով՝ որ Մասեաց Մուսայից մէջ ալ տեղիք մը կը գտնէ արդոյ ընթերցողացդ տեսնուելու և անոնց ներկայանալու :

Կէս դարէ ի վեր է որ երբ Հայ մանկտիկ սկսաւ արթննալ և գիտութեան լայնէն աչքերը խաղտիլ ամենուն բերնէն գրեթէ կը լուռէր. “Ինչ կ'ըլլայ մենք ալ եկեղեցիներէ երգեհոն գործածեցէ փոխանակ ծննդայի ու բայց ի՞նչ օգուտ որ սրտեմէ յարեցինք, նման որ կը թուէր և քիչ մը առան ծառերու վրայ կենարով վերտոնի կ'աներեւութանայ, այս խօսքն ալ ասանկ կ'ըսուէր. մէկ քանի վարկեան խօսակցութեան նիւթ ու առիթ կ'ըլլար, ու ետքը վերտոնի կ'աներեւութանար, Աոր եթէ պատճառը փնտռենք, կը գտնուի որ Միաբան հասանութեան պաշտօնէին է : Երբեմն երբեմն զանազան գործերու մէջ ազգասէր ողի մը կը բռնի, կը բորբոքի, ամեն ջանք ի գործ կը դնէ, մեկը կը համոզէ, միւսը կը համոզէ, բայց ի վեր որ Ինչ Դիտէ է : Ասանկ ալ քանի քանի Ազգասէր անձեր եղան Ազգիս մէջ երգեհոն հաստատելու համար, քանի քանի անձեր այս բանս բողձացին և տակաւին կը բաղձան, բայց ո՞վ անոնցմէ կոչաւ իր բաղձանքին հասնիլ, և ո՞չ մէկը մինչև ցայսօր, և արդեօք պատճառը ի՞նչ է, Միաբան հասանութեան պաշտօնէինը :

Ասանկ ալ մենք հիմա կը ջանանք Հայոց եկեղեցիին մէջը երգեհոն հաստատելու “Միաբան հասանութեամբ ո : Մեր այս բաղձանքը Արշալուսի միջոցաւ հրատարակելով յայտնեցինք համազգեսցոյ : Եւ Ազգիս կողմանէ ընդհանուր լրութիւն մը տեսնելով (որ հաճութեան նշան է) քաջաւերուեցանք, և ուրիշ լրագրաց մէջ ալ ուղեցինք գիտաւորութիւննս գնել, որով և Ազգին կամքը հասնեալ :

Երբ մէկը Եւրոպական առձար մը մտնէ, ի՞նչոյն Հիմաւար անոնց փեմ ժառերգութենէն, և ի՞նչոյն Վերմիւսանդութիւնը Հաւեւար երգեհոնին հետ ներդաշնակութենէն : Եւրոպա Հրեկոյ սնակակալին մէջն առգամ երգեհոն կը գործածուի, և մենք դեռ ասանկ . . . ձայներով շարունակենք մեր եկեղեցական ասմունքը :

Հին ժամանակը ինչ երաժշտական դործի որ կայ եղեր զանազան գործածեր են նախնիք եկեղեցական պաշտամանց մէջ. ինչպէս ծնծղայն կայն. նորերս երաժշտութեան արհեստը կատարելագործուելով երգեհոն հնարուեցաւ, որ ծնծղայն աւելի գերազանց ըլլալով պետք է զան դործածենք հիմա ալ :

Ինչպէս պիտի պայծառանայ և պիտի վեմանայ Հայոց եկեղեցական ասմունքը երբ մանկանց հեղ ու չափաւոր ձայներուն հետ ընկերացեալ երգեհոնով կատարուի Հայաստանեայց պաշտամունքը :

Կ'սպասեմ Ազգիս գիտաւորութիւնը խնայալու պիտի մտնի :

Մնում կայն :

ԳԱՌՈՒՍ ԿՈՍՏԱՆԴՆՍ

Իշխր. 10 Ապրիլ 1858 :

ԿՈՐՈՒՍ ԱՆԴԱՌՆԱԼԻ

ԿՍՄ

ԱՆՄԻԻԹԱՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ

Քանի որ Աշխարհս իւր բնական ղեաղմանց մէջ՝ աննկատ յառաջ կ'երթար, դեռ հազիւ հազ իր բռաներորդ գարնան մէջ մտած երիտասարդ մը գլուխը առջին կախած և իր սեւ աչուքներուն արտեւանունքներէն արտասուեաց գոհարները թափելով՝ դրեթեանդգայութեան մթնոլորտին մէջ յափշտակուած ու նստած էր կաղնիի մը տակ : Նրկարատեւ և ահաւել լռութենէ մը վերջը՝ անդգայ թռչնոց անկանոն ներդաշնակութեանը հետ հետեւեալ երգը սկսաւ երգել :

« Նրբ տեսայ զինքը

« Մահուան մօտեցած,

« Ո՛հ, սրտէս արեան

« Գետ վազեց գնաց » :

« Ուր այն վարդագոյն

« Դէմքն ժպտալից,

“ Գոչեցի մեկէն ”

“ Ես արտասուալից ” :

“ Ինկայ ես մեկէն ”

“ Ճընգացըս վըրայ , ”

“ Եւ արտասուեքըս ”

“ Կտրեւ չի կըցայ ” :

“ Սահուան սարսըռիչ ’

“ Տխուր թևերը ”

“ Ա՛լ ծածկեր էին ”

“ Իր սիրուն դէմքը ” :

“ Ան ինձ նայեցաւ ,

“ Ու ես սոսկացի . ”

“ Բայց իւր սլաղ ձեռքը ”

“ Մէկէն բռնեցի ” :

“ Սիրուհիս , ըսի ”

“ Ես հառաչելով ”

“ Եւ գեղըն աղի ”

“ Յաջացս թափելով ” :

“ Սերտըս չէր կրնար ”

“ Ա՛լ ես զսպուել . . . ”

“ Սկսաւ բերնէս ”

“ Հառաչանք թափիլ ” :

“ Անխօս , անբարբառ ”

“ Իւր ձեռքը բռնած ’

“ Լեցուն աչքերըս ”

“ Դեռ չէի շարժած ’

“ Սէյ մըն ալ ահա ”

“ Մահուան ամպ տխուր ”

“ Հասաւ իր վըրայ ”

“ Յանկարծ և անխուր ” :

“ Օգաց ինք , մեկէն ”

“Աչքերը բացաւ,
 “Եւ առ իս դարձուց,
 “Ու հոգին տուաւ” :
 “Թողաւ գնաց ան
 “Այն երկիրն անցաւ,
 “Ուր մինչ յաւիտեան
 “Չիկայ վիշտ և ցաւ” :
 “Իսկ ես եղկելիս
 “Երբ պիտի մեռնիմ,
 “Եւ իմ նազելւոյս
 “Քովն գտնուիմ” :
 “Ըրդ՝ ողբացէր զիս
 “Ո՛ր ապառաժներ,
 “Զի ես կորուսի
 “Սրտիս միակ սէր” :
 “Ընցնին իմ օրերս
 “Թող անմխիթար,
 “Եւ ես ալ ողբամ
 “Միշտ և անդադար” :
 “Հեռու ալ ինձմէ
 “Ո՛ր աշխարհային
 “Սուտ երջանկութիւն,
 “Կեանք զուարթագին” :

Հազիւ եղկելին հանեց բերնէն իր երգին վերջի
 բառը, ահա յանկարծ արտաքոյ կարգի կարմրութիւն
 մը պատեց իւր դէմքին վրայ. աչուքները կրակ կըտ-
 րեցան. պրկուներէրը սկսան դողդալ, . . վայրկեան
 մը, և ահա Մահը իւր դեղնագոյն շուքը ձգեց անոր
 դէմքին վրայ, և միայն թող տալով՝ որ վերջին “ահ”
 մըն ալ դուրս տայ, յափշտակեց զայն իր ճանկերովը,
 և տարաւ զայն ալ հոն՝ ուր կը գտնուէր իր սրտին
 մխիթարութիւնը :